

NEKI ASPEKTI EVALUACIJE UČINKOVITOSTI TIJEKA IZVRŠENJA ODGOJNE MJERE UPUĆIVANJE U DISCIPLINSKI CENTAR ZA MALOLJETNIKE¹

Gordana Lulić-Čavar

Centar za odgoj djece i mladih - Dugave
Zagreb

Izvorni znanstveni članak

UDK: 376.5

Zaprimljeno: 13.11.1995.

SAŽETAK

Ovaj je rad posvećen razmatranju problema učinkovitosti izvršenja odgojne mjere Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike. Pored teorijske razrade, koja uključuje i prikaz rada u Disciplinskom centru, provedeno je i istraživanje čiji je cilj spoznaja bitnih obilježja tijekom odgojne mjere Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike, kao i spoznaja relacija između posebnih obilježja tijekom mjere i njihove parcijalne uspješnosti. Istraživanjem su obuhvaćeni svi maloljetnici upućeni na izvršenje odgojne mjere Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike pri Centru za odgoj djece i mladeži - Dugave, Zagreb, a u razdoblju od 15. 10. 1986. godine do 30. 08. 1991. godine (N = 200 maloljetnika). Kanonička analiza kovarijanci (program QCCR), kao i deskripcija temeljnih rezultata pokazala je da je uspješnost provođenja ove odgojne mjere statistički značajno povezana s dobi maloljetnika, tijekom obrazovnog i radnog procesa, načinom provođenja slobodnog vremena, nekim obilježjima matičnog odgajatelja koji provodi mjeru, kao i oblicima i trajanjem mjere.

Ključne riječi: odgojne mjere, disciplinski centar za maloljetnike, učinkovitost tretmana

1. UVOD

Istraživanja evaluacije učinkovitosti tijekom izvršenja odgojne mjere Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike veoma su rijetka, kako kod nas, tako i u svijetu. Ipak, nekolicina autora, kao što su, primjerice, N. Bojkovski-Dervišbegović (1966), A. Carić i J. Bilić (1972), V. Kovačević (1981), M. Ognjenović i K. Meštrović (1984), M. Singer i F. Hirjan (1987), M. Singer (1992), V. Kovačević, M. Singer i K. Momirović (1974), posvetila je određenu znanstvenu pozornost ovom problemu.

Za društvenu praksu izučavanje i provjeravanje prevencije i kurative, odnosno aktivnosti i mjera za sprečavanje i tretiranje posljedica kriminaliteta maloljetnika ima, naime, naročit značaj. Pretpostavlja se da je kurativa to uspješnija, što je valjaniji uvid u etiologiju, fenomenologiju i kauzalnost ove društveno štetne pojave. Stoga se u svijetu, ali i kod nas, velika pozornost poklanja kriminalnom ponašanju maloljetnika. Smatra se, naime, da postoji veća mogućnost smanjenja kriminalne aktivnosti u odraslih osoba, ako se preventivno i kurativno djeluje na aberantno ponašanje maloljetnika.

O načinu, opsegu, kao i brzini i smjeru intervencije odgovarajućih društvenih subjekata, naročito škole i obitelji, a potom naravno i službi socijalne skrbi, ovisit će da li će se i do koje mjere poremećaji u ponašanju zadržati i učvrstiti. Nedostatno angažiranje društva u saniranju inkriminiranih oblika ponašanja (naročito onih izraženih prije 14. godine života) teško se kasnije može nadoknaditi kaznenim

postupkom i izricanjem odgojnih mjera, to više što te iste odgojne mjere na kraju često moraju provoditi u djelo oni isti organi koji zbog vlastite organizacione, kadrovske ili materijalne insuficijencije nisu poduzeli pravovremenu akciju kod prve rane pojave kriminaliteta (M. Singer i sur., 1985). Stoga u smjeru suzbijanja kriminaliteta maloljetnika društvo poduzima dvovrsne akcije, a to su antedeliktno djelovanje i postdeliktne intervencije. Ukoliko se, naime, i preventivno i kurativno ne poduzimaju učinkovite mjere za smanjenje aberantnoga ponašanja maloljetnika, dolazi najčešće do daljnjega porasta njihovih kriminalnih aktivnosti.

Suvremena maloljetnička zakonodavstva, kako kod nas tako i u svijetu, pokazuju bogat registar raznovrsnih i dovoljno izdiferenciranih mjera kojima se u pojedinim zemljama reagira na pojavu kriminalnoga ponašanja maloljetnika. To je posljedica uvažavanja osobnosti maloljetnika i činjenice da je izbor najpogodnije sankcije (mjere) važan čimbenik u postizanju svrhe sankcija kako ih vidi kazneni zakon - odgoj i preodgoj maloljetnika, te njegovo sprečavanje u daljnjem činjenju kaznenih djela, odnosno nadalje njegov pravilan razvoj. Bit je dakle metodologije izvršenja pojedinih odgojnih mjera razrada oblika djelovanja i odgovarajućega pedagoškog instrumentarija kojima će se realizirati svrha odgojnih mjera, a ona je ograničena isključivo na ostvarivanje specijalno preventivne funkcije.

U pravilu treba odabrati sankciju koja u skladu s podacima o osobnosti maloljetnika i o sredini u kojoj živi, obećaje najveći mogući

¹ Ovaj je rad sastavni dio magistarskog rada iste autorice, obranjenog pod naslovom "Evaluacija efikasnosti toka izvršenja odgojne mjere Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike" na Fakultetu za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu 1994. godine.

uspjeh u resocijalizaciji. Dakle, nakon utvrđivanja osnovnih čimbenika koji determiniraju kriminalno ponašanje maloljetnika, potrebno je dati i predikciju njegovoga budućeg ponašanja pod pretpostavkom primjene određene odgojne mjere. Zahtijeva se dakle kriminalna prognoza ponašanja maloljetnika, koja je osnova za izbor odgojne mjere.

S time u vezi M. Bačić (1981) navodi potrebu definiranja i razlikovanja devijantnih postupaka maloljetnika na one koji su vezani na same razvojne procese maloljetnika, zatim na one koji su rezultat negativnosti u odvijanju procesa socijalizacije, i konačno na one devijantne postupke koji su dublje integrirani i čvrsto vezani za određene karakteristike u samoj strukturi maloljetnikove osobnosti. Ovakva je klasifikacija zapravo bliska zakonskim rješenjima, i to onima koja se tiču samoga sustava odgojnih mjera.

1.1. Odgojna mjera Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike

Disciplinske odgojne mjere se izriču prema maloljetnicima kada podaci o osobnosti, ranijem životu, obiteljskim prilikama i ponašanju uopće, upućuju na zaključak da nije potrebno poduzeti trajnije odgojne mjere, a pogotovo kada se iz motiva i modaliteta izvršenja kaznenoga djela razabire da je djelo počinjeno iz nepromišljenosti i lakomislenosti, a naročito kada je riječ o deliktima izvršenima iz drskosti, obijesti i/ili okrutnosti koji su izraz nepoštivanja i omalovažavanja pravnoga reda i društvenih vrijednosti sa stajališta "što mi tko može" i kada zbog važnih parametara (osobnost maloljetnika, sredina u kojoj živi, njegova životna dob...) druge odgojne mjere nisu indicirane.

Odgojna mjera Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike indicirana je samo prema jednoj dosta uskoj kategoriji, u biopsihosocijalnom smislu normalno razvijenih maloljetnika, te smo mišljenja da bi njenom izricanju u pravilu trebala prethoditi opservacija, bilo stacionarna, bilo ambulatna, ili barem trijažna obrada maloljetnika u cilju svestranoga upoznavanja njegove osobnosti. Ona se suštinski može primjenjivati prema istoj kategoriji maloljetnika kao i mjera ukora, s krajnjim ciljem da se izvrši korekcija u njihovoj osobnosti i manifestnom ponašanju. Dakle, ovdje je u pitanju jedna specifična mlada populacija koja u sferi kaznene odgovornosti traži odgovarajuće kaznene sankcije,

tretmane i mjere odgoja i preodgoja u sferi njihova izvršenja.

Prema Kaznenom zakonu Republike Hrvatske, kada maloljetnik nije teže odgojno zapušten, prikladne su odgojne mjere kraćega, bilo kontinuiranoga, bilo diskontinuiranoga trajanja, usmjerene primarno na jačanje individualne i društvene odgovornosti i discipline (čl. 13 KZ RH). Kod izricanja ove odgojne mjere mora biti akcentirana odgovornost i krivnja maloljetnika, te zorno naglašen društveni prijekor. Uspjeh ove mjere ovisi o brzini društvenoga reagiranja, te brzini u izricanju i izvršenju ove mjere. U tom smislu neki autori navode mišljenje po kojem nije preporučljivo ponavljati izricanje ove odgojne mjere. Ona nikako nije prikladna za maloljetnika zaostalog u svome cjelokupnome razvitku (M. Singer i sur., 1985).

U praksi susrećemo dvije različite koncepcije shvaćanja odgojne mjere Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike. Prema prvom shvaćanju, Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike treba pomoću oštrog i strogog postupka s maloljetnikom proizvesti na njega zastrašujući učinak, te predstavljati opomenu i prijetnju da ubuduće ne čini kaznena djela. Prema drugom shvaćanju, Upućivanjem u disciplinski centar za maloljetnike trebao bi se proizvesti utjecaj na osobnost maloljetnika i njegovo pravilno usmjeravanje uz pomoć pedagoških stručnjaka, naročito defektologa, a postupak s maloljetnicima treba biti u skladu s općim načelima pedagoškoga rada s populacijom s poremećajima u ponašanju, pri čemu se od maloljetnika traži točnost, urednost, te strogo i dosljedno ispunjavanje postavljenih zadataka. Teza o "šok - terapiji" zasniva se na pretpostavci da će ova sankcija biti izricana maloljetnicima koji nisu u znatnoj mjeri zapušteni. Njena je svrha da "šokira" maloljetnika odnosno da izvršenje ove sankcije za njega predstavlja nedvosmislen znak da ne može i ne smije nastaviti s ponašanjem koje je do sada manifestirao. Ova bi odgojna mjera trebala u maloljetniku probuditi osjećaj samosvijesti i dostojanstva i važnost "odgovaranja" za povredu dobra zaštićenoga kaznenim zakonom. Dosljedno tome, disciplina u disciplinskome centru mora biti stroga, gotovo vojnička, a maloljetnika treba zaposliti na grubim, fizičkim poslovima. Ovakvo shvaćanje odgojne mjere imala bi pretežno punitivni karakter, te bi u svojoj suštini imala biti neka vrst

maloljetničkoga pritvora.

Kako je odluka o odabiru primjerenoga oblika tretmana maloljetnih počinitelja kaznenoga djela nerijetko prepuštena organima pravosuđa, smatramo važnim naglasiti da se zakonodavac ipak više pouzdaje u pedagoški utjecaj stručnjaka koji rade u praksi nego u tezu o "šok - terapiji" kao preduvjetu za uspješan tretman u okviru odgojne mjere. Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike.

U tome je smislu zanimljivo napomenuti shvaćenje D. Chelsom-Gorsen (1994) koja analizira razliku između discipline i kazne. Prema ovoj autorici disciplina zapravo znači učenje, no izvorno značenje te riječi ukazuje na podrazumijevanje samodiscipline nužne za ispunjenje neke zadaće koja čovjeku omogućuje korištenje vlastitih mogućnosti za postizanje cilja i vrijednosti kojima teži. No u našoj smo kulturi značenje discipline pretvorili u nešto što jedan čini drugome da bi se ovaj prilagodio te je pojam sada nužno povezan s nelagodnom a ne s onim što držimo vrijednim.

Kao i svaki drugi oblik tretmana, tako je nužno programirati i kratkotrajni intenzivni stručni tretman, a njime se želi postići "ostvarivanje zacrtanih odgojnih ciljeva što je moguće ekonomičnije, racionalnije, smišljenije i dosljedno provoditi uz pomoć adekvatno odabranih metoda" (J. Bašić, A. Žižak, 1992). N. Koller-Trbović (1990) navodi da je "riječ primarno o disciplinskoj mjeri kratkoga trajanja ali snažnoga intenziteta sa značajnim spektrom sadržaja i aktivnosti koje se za vrijeme provođenja mjere imaju provesti. Naime, u relativno se kratkom roku želi izvršiti snažan utjecaj na maloljetnika putem različitih sadržaja u strogo strukturiranim uvjetima i putem direktivnih metoda u cilju modifikacije ponašanja, usmjeravanja k ostvarivanju sadržajnoga načina života, razvijanja osobne odgovornosti te pojačanoga utjecaja na sprječavanje daljnjeg činjenja kaznenih djela". To bi dakle trebala biti autoritarna, čvrsto strukturirana odgojna mjera s jasno određenim zahtjevima, režimom dana, pravilima i obvezama maloljetnika ali i onih koji su ovu mjeru izrekli kao i onih koji ju provode. Mjera je naglašeno individualna s naglaskom na pedagoškom (defektološkom) tretmanu. Promjene koje se mogu očekivati u tako kratkom vremenu ne zadiru značajnije u osobnost maloljetnika, u promjene stavova i sl. što inače nije samo problem ove vrste tretmana. Mogu se očekivati tzv. promjene

prvoga stupnja na razini adaptacije i racionalizacije u cilju prihvaćanja društvenih normi i načina života koji nije u suprotnosti sa zakonima društva.

M. Ognjenović i K. Meštrović (1984, 224) navode da je cilj rada u provođenju ove odgojne mjere u njenim oblicima i varijantama "vršenje intenzivnoga utjecaja na osobnost maloljetnika, u vrlo kratkom vremenu u pravcu korekcije i modifikacije uočenih odstupanja u ponašanju u društveno prihvatljive okvire, putem intenzivnoga pedagoškog djelovanja." Prema ovim autorima, ova bi se odgojna mjera primarno trebala izricati onim maloljetnicima kojima je to prvo kazneno djelo (što znači da ono nije proizvod njegova asocijalnoga načina života, ili da maloljetnik nije u jačoj mjeri odgojno zapušten ili socijalno neadaptiran) a koji žive u manje - više sredenim obiteljskim prilikama. Na taj se način sprječava daljnje kriminalno ponašanje maloljetnika, suzbija se mladenačka obijest, kanalizira višak energije, a samoga maloljetnika suočava s mogućim posljedicama koje ga očekuju, perzistira li u kriminalnoj aktivnosti. Ovo je naravno samo okvirni cilj, dok on u svojoj biti obuhvaća širok dijapazon pedagoških intervencija, kako bi se postigao potpun uspjeh pri povratu maloljetnika u okvire ponašanja normalne populacije njegova uzrasta.

Dijapazon rada stručnjaka, primarno defektologa, u Disciplinskome centru na realizaciji okvirnoga plana i programa usmjeren je na: stabilizaciju dotadašnjega pozitivnog u osobi i ponašanju maloljetnika, odvratanje od utjecaja negativnog društva, korekciju deliktom načetoga sustava moralnih vrijednosti, pravilno korištenje slobodnoga vremena, racionalizaciju radnoga režima i razvijanje korektnog odnosa prema odraslim osobama (u školi, na ulici, kod kuće, itd).

Koliki će biti uspjeh, ovisi o nizu čimbenika, između kojih su značajni: temelj na kojemu počiva koncepcija Disciplinskoga centra, organizacija rada Disciplinskoga centra, prostorni, kadrovski i drugi objektivni i subjektivni uvjeti rada stručnjaka, suradnja drugih stručnih službi s voditeljem i djelatnicima Disciplinskoga centra (sudac, socijalni radnik) i stručno osoblje koje direktno radi s maloljetnicima. Iz prethodno navedenoga proizlaze i zadaci rada s maloljetnikom, a to je tijekom provođenja mjere pronaći osmišljene sadržaje i aktivnosti primjerene osobnosti maloljetnika, kao i naravi počinjenoga kaznenog djela, koji trebaju primarno biti usmjereni na razvijanje

osjećaja odgovornosti, društvene svijesti i discipline.

U odnosu na navedeno praksa je pokazala da su realniji izgledi u odnosu na uspješnost mjere kod mladih u čijem je ponašanju vidljiva obijest, neznanje i mladenačka nepromišljenost te, ako su na činjenje kaznenih djela bili nagovoreni, dakle učinili ga pod utjecajem neke druge osobe, jer se pretpostavlja da u strukturi osobnosti nisu nastupile trajnije negativne promjene.

U radu s maloljetnicima tijekom provođenja odgojne mjere prevladava pretežno individualni oblik rada, koji se provodi kroz individualni program rada, koji se izrađuje za svakoga maloljetnika posebno, prije dolaska ili na samome početku provođenja odgojne mjere. Kod izvođenja određenih sadržaja, pretežno iz područja radnoga odgoja, primjenjuje se grupni oblik rada, naravno, kada to okolnosti dopuštaju, odnosno zahtijevaju. Za svakoga odgajnika sačinjava se individualni program rada, u koji nužno trebaju biti uključen i predstavnik suda, predstavnik Centra za socijalnu skrb, ili najbolje, oba djelatnika. Obim individualnoga programa određuje se prema obliku izrečene mjere (kontinuirani ili diskontinuirani) i varijantama koje se odnose na vremensko trajanje mjere. Sadržaji koji ulaze u individualni program rada određuju se prema prirodi izvršenoga kaznenoga djela, osobnosti maloljetnika, obiteljskim prilikama maloljetnika i drugim relevantnim obilježjima maloljetnika. Prilikom izradbe programa vodi se računa o čitavom spektru situacija i okolnosti koje prate konkretnoga maloljetnika, uz nastojanja da u radu budu zastupljeni zahtjevi i kreiranje takvih situacija putem kojih će svaki maloljetnik u skladu sa svojim mogućnostima kao i stupnjem socijalne zrelosti osjetiti da je društveno odgovoran te da mora razvijati svijest o tome, kao i o nužnoj disciplini.

Tijekom provođenja odgojne mjere, također se nastoji razvijati svijest o nužnosti osobne i društvene discipline koja u pravilu nedostaje ili nije prisutna u potrebnoj mjeri. Kao nužni sastavni dio pedagoškoga djelovanja, nastoji se prigodno strukturiranim situacijama izazvati kod maloljetnika osjećaj krivnje, stida i neugode zbog situacije u koju je dospio. Stoga je stil pedagoškoga postupanja pretežno direktivni, postavljeni zahtjevi su kategorički i ne ostavljaju alternativu u pogledu izvršenja.

Nameće se potreba apstrahiranja temeljnih načela rada s maloljetnikom u Disciplinskom centru tijekom provođenja odgojne mjere, kako su to načinili M.

Ognjenović i K. Meštrović (1984) rad s maloljetnikom je individualan, odnos prema maloljetniku je strog, nepopustljiv, dosljedan, a istovremeno u skladu s općim zadacima odgoja; sadržaji rada su koncipirani tako da u sebi imaju zastupljena sva sadržajna područja odgoja (društveno-moralni, intelektualni, estetski, tjelesno-zdravstveni, radni itd.) s naglaskom na moralnome elementu; vrlo je važno posvetiti dužnu pažnju i drugim čimbenicima odgoja: obitelji, školi, radnome mjestu, široj okolini i društvu u kojemu se maloljetnik kreće; radna okupacija koja je sastavni dio cjelokupnoga rada s maloljetnicima; rad s maloljetnikom nužno je intenzivan, sadržajno pun i stalno kontroliran. Odnos odgajatelja prema maloljetniku je gradiran, te se kvalitativno mijenja tijekom boravka po sljedećim fazama: odnos vrlo strog, bez imalo prisnosti; odgajatelj maloljetniku pristupa s nešto prisnosti; te, pri kraju boravka u ustanovi, nastoji se realizirati odnos potpunoga povjerenja.

Pravila ponašanja, život i rad odgajnika tijekom provođenja mjere, odvijaju se u okviru kućnoga reda Disciplinskoga centra, koji rezultira specifičim režimom dana koji je obvezatan za sve odgajnike. On sadrži sustav pravila kojima se čvrsto određuje prostorno-vremenski raspored aktivnosti, te je kao takav u funkciji provođenja mjere. Odstupanja su dozvoljena tek iznimno, kada to nalaže objektivno izazvan stjecaj okolnosti. Čvrsto strukturiranje situacija i aktivnosti tijekom dana za sve su odgajnike od pozitivnoga utjecaja na razvijanju radno-organizacionih aktivnosti i navika, vježbanju ustrajnosti, sustavnosti i postupnosti, te na podizanju praga tolerancije na frustraciju. Poštivanje i pridržavanje odredaba kućnoga reda važan je indikator voditeljima mjere, kao konkretan dokaz o spremnosti odgajnika da suraduje u provođenju mjere, ili pak o njenom odbacivanju, ili čak o nedostatno ozbiljnom shvaćanju mjere kod pojedinca, te predstavlja signal za primjenu daljnjih mjera u tijeku tretmana i poduzimanja potrebnih korekcija u ponašanju. Pojedinci koji nisu u stanju utjecati na svoje ponašanje te odgovoriti na zahtjeve koji proizlaze iz kućnoga reda i režima života i rada tijekom dana, pokazuju se nedostupnima za takvu vrst intervencije, pa im je očito potreban bitno drugačiji pristup, odnosno izmjena odgojne mjere. Na taj se način, tijekom samoga provođenja odgojne mjere, čini selekcija jer ju djelatnici Disciplinskoga centra i drugi stručni

suradnici nisu u mogućnosti provesti preliminarno.

Neopravdan je skepticizam koji u odnosu na ovu odgojnu mjeru postoji kod mnogih stručnjaka za maloljetne počinitelje kaznenih djela. Ako se ona shvati kao kratkotrajni, intenzivni i dobro programirani tretman u odnosu prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, ova se odgojna mjera pokazuje uspješnom, po nekim istraživanjima (A. Carić i J. Bilić, 1972), u gotovo 2/3 slučajeva, te stoga predstavlja pogodno i dosta učinkovito sredstvo u borbi protiv kriminaliteta maloljetnih osoba. Zato smatramo da ju sudovi trebaju češće primjenjivati, ali kao što smo već naglašavali, isključivo prema određenoj uskoj kategoriji maloljetnih počinitelja kaznenih djela.

V. Kovačević, M. Singer i K. Momirović (1974) iznose rezultate dobivene analizom relacija između sankcija izrečenih maloljetnim počiniteljima kaznenih djela i njihovoga ponašanja u postpenalnom periodu. Rezultati nam pokazuju da se odgojne mjere međusobno razlikuju po uspješnosti, ali da je Disciplinski centar, što je nama posebno važno, imao u odnosu na druge manju zastupljenost socijalno-patoloških ponašanja kao što su recidivizam, alkoholizam, skitnja, prosjačenje, kockanje, "tapkarenje", no da su značajno bili zastupljeni modaliteti ponašanja kao što su besposličarenje, drsko ponašanje itd, koji su bili razlogom upućivanja u Disciplinski centar.

Prema rezultatima ovoga istraživanja, tretman u Disciplinskom centru nije imao bitnoga značaja na usvajanje i razvijanje osobno-higijeskih navika kao što su urednost i čistoća, njegovanje duge kose, ali je bitno utjecao na tijek školovanja ili zaposlenja, osobne impresije maloljetnika u smislu zadovoljstva sa zaposlenjem, zatim objektivan uspjeh maloljetnika na radnom mjestu ili školovanju, materijalna davanja obitelji, pripadnost raznim organizacijama, kulturno-umjetničkim društvima i športskim društvima.

M. Singer (1992) navodi podatke iz kojih je vidljivo da se trećina izrečenih odgojnih mjera u Republici Hrvatskoj odnosi na disciplinske odgojne mjere, no da je to u više od 90% slučajeva odgojna mjera ukora. Maloljetnicima u dobi od 14 do 15 godina izrečeno je nešto više disciplinskih mjera nego maloljetnicima u dobi od 17 do 18 godina života. Također, vidljivo je da prometni i "ostali" delikti jače od drugih delikata utječu na odluku suda da izrekne disciplinsku

odgojnu mjeru. Broj počinjenih kaznenih djela vrlo oštro diferencira maloljetnike kojima je izrečena disciplinska odgojna mjera od onih kojima je izrečena zavodska odgojna mjera. Naime, u subuzorku maloljetnika koji su počinili jedno kazneno djelo, ima nešto više ispitanika kojima je izrečena disciplinska odgojna mjera, u subuzorku maloljetnika koji su počinili dva kaznena djela disciplinske odgojne mjere participiraju već sa samo 19,5%, dok ih u subuzorcima maloljetnika koji su počinili tri ili više kaznenih djela, gotovo i nema.

Među maloljetnicima kojima je izrečena disciplinska odgojna mjera ima neusporedivo manje recidivista nego što ih je u ukupnom uzorku. Postojanje kriminalnoga povrata izgleda da ipak stimulira sud da izriče odgojnu mjeru Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike. Ispravnost takve orijentacije trebalo bi ipak cijeniti na osnovi analize sadržaja rada s maloljetnikom u Disciplinskom centru, kao i na osnovi katamnestičkih podataka.

2. CILJ, ZADACI, HIPOTEZE I METODE ISTRAŽIVANJA

2.1. Cilj i hipoteza istraživanja

Cilj je ovoga istraživanja spoznaja postojećih bitnih obilježja tijekom odgojne mjere Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike, kao i spoznaja relacija između posebnih obilježja tijekom mjere i njihove parcijalne uspješnosti. Bitnim obilježjima tijekom ove odgojne mjere u ovome radu razumijevamo obilježja njenih oblika i sadržaja, te bitna demografska i kaznenopravna obilježja vezana za odgajanje prema kojima se ova mjera provodi. Parcijalna se uspješnost posebno analizira u odnosu na: kaznenopravna obilježja, obilježja opservacije, oblike izrečene odgojne mjere, obilježja matičnoga odgajatelja, institucionalna obilježja suprogramatora, formalna obilježja odgojne skupine, obilježja obrazovanja i zaposlenosti prije i tijekom odgojne mjere, obilježja aktivnosti slobodnoga vremena, obilježja primijenjenih odgojnih postupaka s posebnim osvrtom na njihovu primjenu, te hospitalizaciju maloljetnika.

U istraživanju je postavljena generalna hipoteza prema kojoj postoji statistički značajna povezanost između obilježja tijekom tretmana i parcijalne procjene

uspješnosti tretmana i njegove učinkovitosti u smislu da je učinkovitost veća ukoliko se primjenjuje prema muškim, mladim maloljetnicima kojima se mjera izriče prvi puta u obliku diskontinuiranoga boravka u kraćem trajanju, a koji su redovnoga obrazovnog procesa te imaju razvijen interes za aktivnosti slobodnoga vremena.

2.2. Metode

2.2.1. Uzorak ispitanika

Istraživanjem su obuhvaćeni svi maloljetnici upućeni na izvršenje odgojne mjere Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike pri Centru za odgoj djece i mladeži - Dugave, Zagreb, a u razdoblju od 15. 10. 1986. godine do 30. 08. 1991. godine. Riječ je o uzorku od 200 ispitanika, od toga 183 muška i 17 ženskih odgajnika Disciplinskoga centra, koji su u vrijeme izvršenja mjere bili stari između 14 i 19 godina.

Prije upućivanja na izvršenje odgojne mjere, samo je 17,5% maloljetnika bilo prethodno stacionarno opservirano. 88% maloljetnika je na izvršenje mjere bilo upućeno rješenjem Općinskoga suda. 63% maloljetnika je već jednom ranije uočeno počiniteljima kaznenih djela, a u 68% slučajeva je već prije bila izrečena neka od odgojnih mjera. U 85% slučajeva mjera je izrečena kao kontinuirani boravak najčešće u trajanju od mjesec dana. U čak 43% slučajeva nije uopće sačinjen individualni program rada za maloljetnika. U odnosu na starosnu dob u vrijeme izvršenja odgojne mjere najviše maloljetnika (48%) bilo je staro od 17 do 18 godina.

2.3.2. Uzorak varijabli

Konstruirane su dvije skupine varijabli. U prvoj su skupini varijable tjeka tretmana (TT), njih ukupno 30. Varijablama tjeka tretmana tretiraju se obilježja koja opisuju tretman i odgajanje uključene u taj tretman. U drugoj su skupini varijable za parcijalnu procjenu uspješnosti tretmana (PPUT), njih ukupno 17.

Takoder, konstruirali smo jednu posebnu varijablu za globalnu procjenu tjeka tretmana, s dvije kategorije: 1. indicirano i 2. kontraindicirano. Ta je globalna varijabla izvedena iz drugoga seta od 17 varijabli za parcijalnu procjenu uspješnosti tretmana, te je na temelju njih stručni tim procjenjivao indiciranost, odnosno kontraindiciranost tretmana.

Temelj za procjenjivanje je kao što je prethodno rečeno druga skupina varijabli koje se zapravo bave posebnim poremećajima u ponašanju kod maloljetnika koji su uočeni tijekom provođenja odgojne mjere kao i pristupom općim i posebnim obvezama na početku i po svršetku mjere. Ti su posebni poremećaji u ponašanju sljedeći: opća nedisciplina tijekom mjere, odnos maloljetnika prema prekomjernom konzumiranju alkohola, fizički agresivno ponašanje, verbalno agresivno ponašanje, konzumiranje droga i bježanje iz ustanove. Pristup općim i posebnim obvezama vidljiv je u pristupu izvršavanju internih radnih obveza na početku i po svršetku mjere, pristupu izvršavanju eksternih radnih obveza, efektima odgojne mjere u pogledu izvršavanja radnih obveza i u odnosu na uspješnost školovanja, naročito vidljivom pozitivnom i negativnom pomaku po svršetku mjere, pretežnim sadržajima na kojima je težio afirmaciji, procjeni karaktera opaženih promjena u ponašanju maloljetnika, te procjeni uspješnosti mjere u odnosu na većinu ostalih odgajnika.

2.3.3. Izvori i obrada informacija

Informacije su prikupljene iz dokumentacije Disciplinskoga centra Centra za odgoj djece i mladeži - Dugave, Zagreb, a uz pomoć u tu svrhu posebno konstruiranoga upitnika. Upitnik je konstruiran pri Odsjeku za socijalnu pedagogiju Fakulteta za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu, a autorica je Gordana Lulić-Čavar (1991). Originalan izvor informacija je dokumentacija Disciplinskoga centra Centra za odgoj djece i mladeži - Dugave, Zagreb, koja se vodi i prikuplja za svakoga maloljetnika, a u koju ulazi: Nalaz i mišljenje dijagnostičkoga tima (za opservirane), socijalna anamneza, sudski spis za maloljetnika, Zahtjev Centra za socijalnu skrb za provođenjem odgojne mjere, dnevnik rada matičnoga odgajatelja, individualni program rada za maloljetnika, autobiografija maloljetnika, zapažanja odgajatelja (pismeni oblici), izvješće sudu o tijeku provođenja odgojne mjere te izvješće Centru za socijalnu skrb o tijeku provođenja odgojne mjere.

Nema sumnje da nam se nameće problem objektivizma odnosno subjektivizma u procjenjivanju, što smo nastojali prevladati timskim procjenjivanjem kolegija odgajatelja (tri odgajatelja Disciplinskoga centra). Pored deskripcije temeljnih rezultata u obradi informacija upotrijebljena je kvazikanonička

korelacijska analiza (program QCCR) između varijabli tijekom tretmana (TT) i varijabli parcijalne procjene uspješnosti tretmana (PPUT).

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I DISKUSIJA

3.1. Prikaz povezanosti globalne procjene uspješnosti tretmana i parcijalne procjene uspješnosti tijekom tretmana

Temeljem 17 varijabli drugoga seta varijabli parcijalne procjene uspješnosti tretmana - PPUT procijenjena je indiciranost odnosno kontraindiciranost kao globalna procjena uspješnosti tijekom tretmana. Ova je varijabla stavljena u odnos s varijablama kojima je opisan tijek tretmana pomoću tablica kontigencije (program CONTAB), a ovom ćemo prilikom tako dobivene rezultate analizirati na deskriptivnoj razini, kroz prikaz relativnih frekvencija.

Iz relacija dobivenih između varijable "kažnjavanje maloljetnika zabranom vikenda zbog opće nediscipline u ustanovi" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", dobili smo rezultate koji nam pokazuju da je od ukupno 200 maloljetnika njih 147 ili 74% procijenjeno indiciranima za ovu vrst tretmana. Neka prethodna istraživanja (A. Carić i J. Bilić, 1972) ukazuju na nešto slabije rezultate (oko 66%). Od njih 147, 10,2% kažnjavano je više puta zabranom vikenda zbog lošega ponašanja, 11,5% maloljetnika nije bilo kažnjavano zabranom vikenda. 26% maloljetnika procijenjeno je kontraindiciranima za ovu vrst tretmana. Od toga je njih 52,8% bilo kažnjavano više puta zabranom vikenda zbog nediscipline, 15,1% bilo je kažnjavano dva puta, 13,2% bilo je kažnjavano samo jednom, dok 18,9% nije bilo kažnjavano zabranom vikenda. Očigledno je, dakle, da je kažnjavanje maloljetnika zabranom korištenja vikenda zbog lošega ponašanja pokazatelj kontraindiciranosti ove odgojne mjere, te stoga i njene umanjene učinkovitosti, a da je tijekom tretmana relativno češće globalno procijenjen indiciranim kod onih maloljetnika koji nisu kažnjavani zabranom vikenda zbog lošega ponašanja.

Iz relacija dobivenih između varijable "odnos maloljetnika prema prekomjernom konzumiranju alkohola" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", dobili smo rezultate koji pokazuju da je od ukupno 147 indiciranih njih 1,4% onih koji prije mjere nisu konzumirali alkohol, a krajem mjere jesu, 11,6% onih koji prije mjere jesu

konzumirali alkohol, krajem mjere također, zatim 62,6% onih koji nisu prije mjere konzumirali alkohol, a niti su to činili krajem mjere, i konačno 24,5% onih koji prije mjere jesu konzumirali alkohol, a krajem mjere nisu. Od 53 maloljetnika globalno procijenjenih kontra-indiciranima, 0% prije mjere nije konzumiralo alkohol, krajem mjere jest, 45,3% prije mjere je konzumiralo alkohol, krajem mjere također, 49,1% prije mjere nije konzumiralo alkohol, krajem mjere također, te 5,7% prije mjere je konzumiralo alkohol, krajem mjere nije. Vidljivo je dakle da je odnos maloljetnika prema konzumiranju alkohola uvjetovao češću indiciranost kod onih kod kojih prije izricanja mjere nije uočena sklonost prekomjernom konzumiranju alkohola, ali koji alkohol nisu konzumirali niti po svršetku mjere.

Iz relacija dobivenih između varijable "fizički agresivno ponašanje" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", dobili smo rezultate koji ukazuju na to da je od 147 indiciranih 2,1% onih koji prije mjere nisu bili fizički agresivni, krajem mjere jesu, zatim 8,8% onih koji su i prije i krajem mjere bili fizički agresivni, potom 58,5% onih koji ni prije i po svršetku mjere nisu bili fizički agresivni, te konačno 36,6% onih koji su prije mjere bili fizički agresivni, dok to krajem mjere nisu bili. Od ukupnoga broja kontraindiciranih (53), 0% pripada prvoj kategoriji (prije mjere ne, krajem je bio agresivan), 30,2% i prije mjere i po svršetku mjere nije bilo agresivno, zatim 56,6% ni prije ni krajem mjere nije bilo fizički agresivno, te konačno, 13,2% prije mjere je bilo agresivno, dok to krajem mjere nije bilo. Dakle, očito je tijekom tretmana najčešće globalno procijenjen indiciranim kod onih maloljetnika, koji ni prije izricanja mjere, niti po njenom svršetku nisu uočeni po fizički agresivnome ponašanju.

Iz relacija dobivenih između varijable "verbalno agresivno ponašanje" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", dobili smo rezultate koji ukazuju na to da je od ukupnoga broja indiciranih 0% onih koji prije mjere nisu bili verbalno agresivni, dok su to krajem mjere bili, zatim 13,6% je onih koji su prije mjere uočeni po verbalnoj agresiji, krajem mjere također, nadalje je 55,1% onih koji ni prije mjere ni po njenom svršetku nisu uočeni po verbalnoj agresivnosti, te konačno 31,3% maloljetnika koji su prije mjere uočeni po verbalnoj agresivnosti, dok krajem mjere to nisu bili. Očito je da je tijekom tretmana najčešće globalno procijenjen indiciranim kod onih maloljetnika koji ni prije

izricanja ove odgojne mjere, kao niti po njenom svršetku, nisu bili uočeni po verbalnoj agresivnosti.

Iz relacija dobivenih između varijable "konzumiranje droga" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", dobili smo rezultate koji nam pokazuju da od ukupnoga broja indiciranih maloljetnika njih 0,7% prije mjere nije konzumiralo droge, krajem mjere je, zatim njih 0% su i prije mjere i po njenom svršetku konzumirali droge, potom njih 99,3% prije mjere nije uočeno konzumentima droge, kao ni po njenom svršetku, te naposljetku njih 0% su prije mjere konzumirali droge, krajem mjere ne. Od kontraindiciranih, 0% prije mjere nije konzumiralo droge, krajem mjere jest, 1,9% je i prije i krajem mjere konzumiralo droge, 98,1% ni prije mjere ni po njenom svršetku nije konzumiralo droge, te konačno njih 0% nije ni prije mjere ni krajem mjere konzumiralo droge. Očito je da je tijekom tretmana relativno češće globalno procijenjen indiciranim kod onih maloljetnika kod kojih ni prije mjere, kao ni po njenom svršetku, nije uočeno konzumiranje droga.

Iz relacija dobivenih između varijable "bježanje iz ustanove" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", dobili smo rezultate koji nam pokazuju da je među indiciranim maloljetnicima 90,1% onih koji nisu bježali iz ustanove tijekom provođenja odgojne mjere, zatim 0,7% onih koji su više puta bježali iz ustanove, te 8,8% maloljetnika koji su samo jednom bježali iz ustanove. Od ukupnog broja kontra-indiciranih maloljetnika 43,4% nije bježalo iz ustanove, 24,5% je više puta bježalo iz ustanove, dok je 32,1% jednom bježalo iz ustanove. Očito je da je tijekom tretmana globalno procijenjen indiciranim češće kod onih maloljetnika koji tijekom mjere nisu bježali iz ustanove.

Iz relacija dobivenih između varijable "pretežni odgojni postupci primijenjeni tijekom provođenja odgojne mjere" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", vidljivi su rezultati koji nam pokazuju da je od ukupnoga broja indiciranih maloljetnika njih 19,7% bilo podvrgnuto pretežno poticajno-permisivnim odgojnim postupcima, 2,1% pretežno autoritativno-represivnim odgojnim postupcima, dok je njih 78,2% bilo podvrgnuto podjednako i jednim i drugim odgojnim postupcima. Od ukupnoga broja kontraindiciranih maloljetnika njih 11,3% je bilo podvrgnuto pretežno poticajno-permisivnim odgojnim postupcima, 18,8% pretežno autoritativno-represivnima, i konačno njih 69,8% podjednako i jednim i

drugim odgojnim postupcima. Vidljivo je da se u ovom pogledu dvije skupine maloljetnika značajno ne razlikuju, odnosno da je indiciranost zanemarivo češća među onim maloljetnicima kod kojih su se u individualnom radu primjenjivani podjednako i jedni i drugi odgojni postupci.

Iz relacija dobivenih između varijable "pristup internim radnim obvezama na početku provođenja odgojne mjere" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", dobiveni su rezultati koji nam pokazuju da je 0% od ukupnog broja indiciranih maloljetnika na početku mjere odbijalo radne zadatke, zatim 16,3% je izbjegavalo obveze, potom je njih 68,7% zahtijevalo individualiziran pristup u smislu neophodnih poticaja, kontrole, nadzora i usmjeravanja, zatim je njih 15% korektno izvršavalo traženo, dok je 0% bilo samoinicijativno u korektnom izvršavanju zadataka. Od ukupnoga broja kontraindiciranih, njih 5,7% je odbijalo radne zadatke, 56,6% je izbjegavalo obveze, 32,1% je zahtijevalo poticaj, kontrolu, nadzor i usmjeravanje, te konačno 5,7% je korektno izvršavalo traženo, dok ih je 0% bilo samoinicijativno u korektnom izvršavanju zadataka. Vidljivo je da je tijekom tretmana relativno češće globalno procijenjen indiciranim kod onih maloljetnika koji su zahtijevali individualiziran pristup u smislu poticaja, kontrole, nadzora i usmjeravanja. Iz relacija dobivenih između varijable "pristup internim radnim obvezama po svršetku provođenja odgojne mjere" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", dobiveni su rezultati koji nam pokazuju da je od ukupnoga broja indiciranih maloljetnika njih 0% odbijalo radne zadatke po svršetku mjere, 3,4% je izbjegavalo obveze, 26,5% je trebalo poticaj, kontrolu, nadzor i usmjeravanje, 59,2% je korektno izvršavalo traženo, dok je njih 10,9% bilo samoinicijativno u korektnom izvršavanju traženoga. Od ukupnog broja kontraindiciranih, 0% je odbijalo radne zadatke po svršetku mjere, njih 37,7% je obveze izbjegavalo, 49,1% je trebalo poticaj, kontrolu, nadzor i usmjeravanje, dok je njih 11,3% korektno izvršavalo traženo, a samo je 1,9% maloljetnika bilo samoinicijativno u korektnom izvršavanju traženoga. Vidljivo je da je tijekom tretmana globalno procijenjen indiciranim relativno češće kod onih maloljetnika koji su korektno izvršavali traženo, u odnosu na interne radne obveze. Iz relacija dobivenih između varijable "udovoljavanje zahtjevima na eksternom radnom mjestu" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", vidljivo je da od

ukupnoga broja indiciranih maloljetnika njih 81,6% nije bilo eksterno zaposleno tijekom provođenja odgojne mjere, 5,4% ih je prosječno udovoljavalo zahtjevima radnoga mjesta, 12,9% je bilo zadovoljavajuće korektno i angažirano, dok je njih 0% bilo izuzetno dobro na eksternom radnom mjestu. Od ukupnoga broja kontraindiciranih maloljetnika, njih 79,3% nije bilo eksterno zaposleno, 20,8% je prosječno udovoljavalo zahtjevima radnoga mjesta, zatim je njih 0% bilo zadovoljavajuće korektno i angažirano, i isto tako njih 0% bilo je izuzetno dobro na radnome mjestu. Očito je da je tijek tretmana češće globalno procijenjen indiciranim kod onih maloljetnika koji su zadovoljavajuće korektno i angažirano udovoljavali zahtjevima radnoga mjesta.

Iz relacija dobivenih između varijable "efekti odgojne mjere u pogledu izvršavanja radnih obveza" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", dobiveni rezultati nam pokazuju da je njih, od ukupnog broja indiciranih, 2,1% nazadovalo u pogledu izvršavanja radnih obveza, 19% ih je stagniralo, dok je 78,9% maloljetnika u pogledu izvršavanja radnih obveza napredovalo. Kod kontraindiciranih, vidljivo je da je njih 26,4% nazadovalo, 43,4% stagniralo, dok je 30,2% napredovalo. Očito je da je tijek tretmana relativno češće procijenjen indiciranim kod onih maloljetnika koji su napredovali u pogledu izvršavanja radnih obveza.

Iz relacija dobivenih između varijable "uspješnost školovanja tijekom odgojne mjere" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", vidljivo je da, od ukupnoga broja indiciranih maloljetnika, njih 30,5% nije bilo uključeno u školu, 4,1% je nazadovalo, 15,7% je stagniralo, dok ih je 49,7% napredovalo u odnosu na uspješnost školovanja. Od ukupnoga broja kontraindiciranih maloljetnika, njih 66% nije bilo uključeno u obrazovni proces, 15,1% je nazadovalo, 11,3% je stagniralo, dok je 7,6% maloljetnika napredovalo u odnosu na uspješnost školovanja. Vidljivo je, dakle, da je tijek tretmana relativno češće globalno procijenjen indiciranim kod onih maloljetnika koji su u odnosu na uspješnost školovanja tijekom provođenja odgojne mjere napredovali.

Iz relacija dobivenih između varijable "pozitivan pomak naročito vidljiv po svršetku provođenja odgojne mjere" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", vidljivo je da je, od indiciranih maloljetnika njih 17,7% iskazalo naročito vidljiv pozitivan

pomak na području discipline, 15% na području školovanja, 13,6% na području odnosa prema radu, 10,9% u odnosu prema provođenju slobodnoga vremena, te 42,9% na nekom drugom planu. Od kontraindiciranih, 0% je iskazalo pozitivan pomak na području discipline, 0% je iskazalo pozitivan pomak na planu školovanja, kod 13,2% vidljiv je pozitivan pomak na planu odnosa prema radu, kod 7,6% vidljiv je pozitivan pomak na planu provođenja slobodnoga vremena, dok je kod njih 79,3% taj pomak vidljiv na nekom drugom planu. Očito je dakle da je tijek tretmana relativno češće globalno procijenjen indiciranim kod onih maloljetnika koji su pozitivan pomak iskazali na nekom drugom planu, a ne na planu discipline, školovanja, odnosa prema radu ili provođenja slobodnoga vremena.

Iz relacija dobivenih između varijable "negativan pomak naročito vidljiv po svršetku provođenja odgojne mjere" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", dobiveni podaci ukazuju na to da je među indiciranim maloljetnicima njih 4,8% pokazalo negativan pomak po svršetku mjere na planu discipline, njih 2,1% na planu školovanja, 0% na planu odnosa prema radu, 0% u odnosu na provođenje slobodnoga vremena, te konačno 93,1% na nekom drugom planu. Od ukupnoga broja kontraindiciranih, njih 39,6% je iskazalo negativan pomak na planu discipline, 1,9% na planu školovanja, 0% na području odnosa prema radu, potom njih 9,4% u odnosu prema provođenju slobodnoga vremena, te konačno njih 49,1% na nekom drugom planu. Vidljivo je, dakle, da je indiciranost za izricanje ove odgojne mjere relativno češća među onim maloljetnicima koji su po svršetku mjere iskazali negativan pomak na nekom drugom planu a ne na području discipline, školovanja, odnosa prema radu ili provođenja slobodnoga vremena.

Iz relacija dobivenih između varijable "pretežni sadržaji afirmacije maloljetnika" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", dobiveni su podaci koji ukazuju na to da je od ukupnoga broja indiciranih maloljetnika njih 27,9% težilo afirmaciji na pretežno negativnim sadržajima, dok je njih 72,1% afirmaciji težilo na pretežno pozitivnim sadržajima. Od ukupnoga broja kontraindiciranih njih 83% je afirmaciji težilo na pretežno negativnim sadržajima, dok je samo njih 17% afirmaciji težilo na pretežno pozitivnim sadržajima. Vidljivo je, dakle, da je tijek tretmana globalno procijenjen indiciranim češće kod onih maloljetnika koji su tijekom provođenja odgojne mjere

afirmaciji pretežno težili na pozitivnim sadržajima.

Iz relacija dobivenih između varijable "procjena karaktera opaženih promjena u ponašanju maloljetnika po svršetku odgojne mjere" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", vidljivo je da je, od ukupnoga broja indiciranih maloljetnika, njih 98% iskazalo pretežno promjenu oblika ponašanja, dok ih je samo 2% iskazalo pretežno istinsku promjenu vezanu za stavove, interese, navike. Od ukupnoga broja kontraindiciranih, njih 100% su, po svršetku mjere, iskazali pretežno promjenu oblika ponašanja, dok ih je 0% iskazalo pretežno istinsku promjenu vezanu za stavove, interese i navike. Očito je dakle da je promjena manifestnoga ponašanja kod maloljetnika bila temelj globalne procjene tijeka tretmana indiciranim.

Iz relacija dobivenih između varijable "procjena uspješnosti odgojne mjere" i varijable "globalna procjena uspješnosti tretmana", vidljivo je da je od ukupnoga broja indiciranih maloljetnika njih 27,2% po otpustu bilo procijenjeno manje uspješnim od ostalih odgajnika, 55,8% procijenjeno je uspješnim kao i većina ostalih odgajnika, dok je njih 17% procijenjeno uspješnijim od ostalih odgajnika. Od ukupnoga broja kontraindiciranih maloljetnika, njih 86,8% procijenjeno je manje uspješnim od ostalih odgajnika, 13,2% procijenjeno je uspješnim kao i većina ostalih odgajnika, dok je 0% procijenjeno uspješnijim od većine ostalih odgajnika. Očito je da je tijek tretmana relativno češće procijenjen indiciranim kod onih maloljetnika koji su se po svršetku mjere pokazali jednako uspješnima kao i većina ostalih odgajnika.

Iz prethodno navedenoga vidljivo je da su za

globalnu procjenu tijeka tretmana indiciranim, važni sljedeći parametri: nekažnjavanje maloljetnika zabranom vikenda zbog lošeg ponašanja, nesklonost prekomjernom konzumiranju alkohola prije izricanja mjere niti po njenom završetku, nebjezanje iz ustanove tijekom provođenja mjere, primjena podjednako i poticajno-permisivnih, kao i autoritativno-represivnih odgojnih postupaka, potom individualiziran pristup u smislu poticaja, kontrole, nadzora i usmjeravanja kod obavljanja radnih zadataka, zatim korektno izvršavanje traženoga u odnosu na izvršavanje internih radnih obveza po svršetku mjere, zatim zadovoljavajuće, korektno i angažirano udovoljavanje zahtjevima radnoga mjesta, napredovanje u pogledu izvršavanja radnih obveza, napredovanje u odnosu na uspješnost školovanja, pozitivan, te negativan pomak na nekim drugim područjima a ne na planu discipline, školovanja, odnosa prema radu ili provođenja slobodnoga vremena, zatim težnja afirmaciji na pretežno pozitivnim sadržajima, promjena manifestnoga ponašanja i uspješnost mjere procijenjena jednako uspješnom kao i kod većine ostalih odgajnika.

3.2. Relacije tijeka tretmana i procjene uspješnosti mjere

Izvršili smo i kvazikanoničku korelacijsku analizu između 30 varijabli tijeka tretmana (TT) i 17 varijabli parcijalne procjene uspješnosti tretmana (PPUT).

Kvazikanoničkom korelacionom analizom ekstrahirana su tri para kvazikanoničkih faktora. Oni, kako je vidljivo iz tablice 1, objašnjavaju 89% zajedničke varijance.

Tablica 1.: Značajni parovi kvazikanoničkih faktora

Redni broj/Number	Karakteristični korijeni (LAMBDA)/Eigenvalue	Postotak zajedničke varijance/Common variance %	Kumulativno/Cummulative
1.	7.62752	.55441	.55411
2.	3.27564	.23796	.79207
3.	1.31514	.09554	.88761

Sljedeća tablica pokazuje nam strukturu i krosstrukturu parova kvazikanoničkih

faktora iz prve skupine varijabli, odnosno varijabli tijeka tretmana.

Tablica 2.: **Struktura i krosstruktura faktora parova prve skupine varijabli (tijeka tretmana)**

VARIJABLA	S1	C1	S2	C2	S3	C3
1. Čijim je rješenjem mlt upućen na izvršavanje OM	.1335	.0796	.0136	.0169	.0268	.0890
2. Gdje je sjedište suda koji ga upućuje	-.1149	-.0819	.0265	-.0049	.2568	.1656
3. Da li je već ranije uočen počiniteljem k.d.	-.3472	-.2665	.1395	.0034	-.1682	-.0061
4. Da li mu je prije izricanja ove OM već ranije bila izrečena neka OM	-.2898	-.1823	.0846	.0144	-.3584	-.1180
5. Starosna dob mlt-a u vrijeme izvršavanja OM	.0236	.0786	.4692	.3231	.0268	.0890
6. Da li je mlt opserv. prije upućivanja na izv. OM	-.4688	-.2484	.1541	.0461	-.3363	-.1328
7. Gdje je mlt opserviran	-.4400	-.2665	.1395	.0034	-.1682	-.0061
8. Da li je OM izrečena u obliku kontinuiranoga ili diskontinuiranoga boravka	.5291	.2586	-.1046	.0078	.5275	.1931
9. Dužina kontinuiranoga boravka	-.4925	-.2512	.0546	-.0588	-.6349	-.4501
10. Dužina diskontinuiranoga boravka	.4834	.2382	-.0881	.0231	.5444	.2389
11. Spol matičnoga odgajatelja	-.0397	-.0549	-.0796	-.0708	.3245	.1526
12. Starost matičnoga odgajatelja	-.0540	-.0197	.1105	.0306	-.4126	-.2326
13. Iskustvo matičnoga odgajatelja	-.0663	-.0410	.0950	.0357	-.4083	-.1914
14. Kreatori individualnoga programa rada	-.2521	-.1631	.1230	.0265	-.2129	-.1476
15. Homogenost odgojne skupine	.2233	.1295	-.3740	-.2345	-.2982	-.2283

16. Da li je mlt neposredno prije upućivanja na izv. mjere bio uključen u obrazovni proces	.3296	.1032	-.5948	-.4066	-.1595	-.1405
17. Da li je mlt duže vrijeme prije upućivanja na izv. mjere bio izvan obrazovnoga procesa	-.4331	-.1357	.7083	.4934	.2518	.2670
18. Da li je mlt za vrijeme izvršenja mjere bio uključen (uključivan) u obrazovni proces	.0510	.0423	-.1105	-.1345	-.4382	-.3770
19. Mlt-ov obrazovni status tijekom mjere	.5291	.2504	-.5942	-.4014	-.2235	-.2615
20. Da li je mlt bio eksterno zaposlen tijekom OM	-.2053	-.0261	.8401	.7659	-.2427	-.2863
21. Gdje je mlt bio zaposlen	-.1569	.0228	.8246	.7710	-.2555	-.3185
22. Iskazan naglašen interes za aktivnosti sl. vremena	.4718	.3140	-.1650	-.0084	-.4456	-.1837
23. Kakav je interes mlt-a za športske sadržaje	.4946	.2297	-.1254	-.0284	-.4332	-.1419
24. Koliki je interes pokazao za aktivno sudjelovanje u športskim aktivnostima	.3969	.1917	-.1066	.0014	-.4964	-.1755
25. Koliki je bio pasivni interes za športske sad.	.4632	.2228	-.1135	.0036	-.4711	-.1453
26. Da li je pokazao naglašen interes za glazbu	-.0085	.0594	.0141	.0372	-.1903	-.0277
27. Interes za praćenje tiska i informativnih emisija	.5287	.3469	-.0589	.0372	-.3587	-.2220
28. Interes za komorne društvene igre	-.1442	-.0012	.1236	-.1342	-.2446	-.1475
29. Promjena odgojnih postupaka tijekom mjere	-.6003	-.6687	-.1199	-.3008	-.1104	-.0887
30. Hospitalizacija mlta tijekom mjere	-.1227	-.1444	-.1136	-.1374	.0061	-.0415

Sljedeća tablica pokazuje nam kvazikanoničkih faktora drugoga seta varijabli strukturu i krosstrukturu parova (parcijalne procjene uspješnosti tretmana).

Tablica 3.: Struktura (S) i krosstruktura (C) faktora parova drugoga seta varijabli (varijable parcijalne procjene uspješnosti tretmana)

VARIJABLA	S1	C1	S2	C2	S3	C3
1. Kažnjavanje ml-t-a zabranom vikenda zbog opće nediscipline u ustanovi	.7930	.6029	.3430	.0610	.2723	.2714
2. Odnos ml-ta prema prekomjernom konz. alkohola	.5128	.2360	.2647	.0603	.0243	.0412
3. Fizički agresivno ponašanje	.4528	.2628	.1569	.0378	.0043	.0073
4. Verbalno agresivno ponašanje	.6103	.3231	.2234	.0310	-.1375	-.1112
5. Konzumiranje droga	.1490	.0378	.0313	-.0396	.2053	.0761
6. Bježanje iz ustanove	.7343	.5220	.2669	.0332	.1650	.0956
7. Pretežni odgojni postupci prim. tijekom OM	-.1824	-.1039	-.3384	-.1811	.1737	.0301
8. Pristup internim radnim obvezama na početku OM	.7147	.3850	.3352	.0563	-.0941	.0432
9. Pristup internim radnim obvezama po svršetku OM	.8211	.4526	.3705	.0681	-.3210	-.0838
10. Udovoljavanje zahtjevima na eksternom radnom mj.	.0618	-.1694	.8177	.8166	-.3441	-.2756
11. Efekti OM u pogledu izvršavanja radnih obveza	.6611	.4050	.2708	.0577	-.3616	-.1506
12. Uspješnost školovanja tijekom OM	.0657	-.1769	.6837	.6159	.4521	.3302
13. Pozitivan pomak naročito vidljiv po svršetku OM	-.5461	-.1984	-.2369	.0204	.5251	.2887
14. Negativan pomak naročito vidljiv po svršetku OM	.6786	.4769	.2323	.0139	.0542	.0073
15. Pretežni sadržaji afirmacije ml-t-a	.8424	.5745	.4074	.0796	-.0742	.0686
16. Procjena karaktera opaženih promjena u ponašanju ml-t-a po svršetku OM	.1518	.1179	-.1107	-.1052	-.3482	-.1624
17. Procjena uspješnosti OM u odnosu na većinu ostalih	.8272	.5789	.4082	.0516	-.3110	-.1061

Iz prikazanih tablica proizlazi da prvi par kvazikanoničkih faktora iz skupine varijabli tjeka tretmana svojim visokim koeficijentima tvore varijable koje opisuju obilježja maloljetnika koji se odnosi na opserviranost i obrazovni status maloljetnika, oblik izrečene mu odgojne mjere, njegov interes za sadržaje slobodnog vremena kao i promjene odgojnih postupaka koji su prema njemu primjenjivani. Iz druge skupine varijabli ovaj faktor pretežito strukturiraju varijable koje govore o kažnjavanosti maloljetnika tijekom vikenda, njihovoj sklonosti konzumiranju alkohola, verbalnoj i fizičkoj agresivnosti, bježanju iz ustanove, odnosu prema radnim aktivnostima, pomacima u tijeku školovanja i načinima provođenja slobodnog vremena.

Uzimajući u obzir predznake dobivenih koeficijenata, možemo reći da se, gledano taksonomski, radi o maloljetnicima koji nisu bili opservirani, ako jesu, opservirani su u Centru za odgoj djece i mladeži u Dugavama, bili su u obrazovnom procesu prije upućivanja na izvršenje odgojne mjere, mjera im je izrečena kao diskontinuirani boravak, s višim su obrazovnim statusom, pokazali su naglašen interes za neke sadržaje slobodnoga vremena, pratili su tisak i emisije informativnoga sadržaja, tijekom mjere im nisu bitno mijenjani odgojni postupci. Na ovakva obilježja tjeka odgojne mjere nadovezuje se njihova nekažnjavanost zabranom vikenda, nesklonost konzumiranju alkohola, verbalne i fizičke agresivnosti, bježanja iz ustanove, korektnost u izvršavanju svakodnevnih internih radnih obveza, napredovnje u odnosu prema radnim obvezama, pozitivan pomak na planu njihova školovanja, afirmacija na pretežno pozitivnim sadržajima, te procjena uspješnosti mjere (u odnosu na većinu ostalih odgajanika) po kojoj su procijenjeni uspješnijima od većine drugih odgajanika.

Drugi par kvazikanoničkih faktora koji je izoliran iz prve skupine varijabli tjeka tretmana tvore varijable koje govore o njihovoj dobi, uključenosti u obrazovni proces te njihovoj zaposlenosti. Iz druge skupine varijabli ovaj faktor također strukturiraju varijable koje opisuju maloljetnikov odnos prema radnom mjestu, školovanju i slobodnom vremenu, kao i procjenu uspješnosti njihova tretmana u odnosu na ostale odgajanike.

Odnos između ova dva skupa

varijabli, vidljiv u ovom paru kvazinakoničkih faktora, pokazuje da se uz maloljetnike koji su stari između 17 i 18 godina, nisu prije upućivanja na izvršenje mjere bili uključeni u obrazovni proces, izvan obrazovnoga procesa su bili duže vrijeme, s nešto nižim obrazovnim statusom, koji su tijekom mjere bili eksterno zaposleni i to pretežno u društvenom sektoru, vezuju ova njihova obilježja: zadovoljavajuća korektnost i angažiranost u udovoljavanju zahtjevima radnog mjesta, stagniranje ili slabo napredovanje u odnosu na uspješnost školovanja, afirmacija na pretežno pozitivnim sadržajima, te procijenjena njihove uspješnosti po kojoj ne odudaraju od većine ostalih odgajanika.

Treći par kvazikanoničkih faktora koji je izoliran kvazikanoničkom korelacijskom analizom iz prve skupine varijabli tjeka tretmana, tvore varijable koje govore o obliku i trajanju izrečene odgojne mjere maloljetnika, obilježjima njihova matičnoga odgajatelja, njihovim interesima u odnosu na sadržaje slobodnog vremena i uključenosti u obrazovni proces. Iz skupine varijabli parcijalne procjene uspješnosti tretmana, ovaj faktor pretežno tvore varijable koje također govore o tijeku školovanja i načinu provođenja slobodnog vremena maloljetnika, kao i procjeni njihove uspješnosti u odnosu prema drugim odgajanicima.

Predznaci dobivenih koeficijenata pokazuju da se radi o vezi u kojoj se uz podjednako izricanje i kontinuiranog i diskontinuiranog boravka, pri čemu je kontinuirani boravak bio dužega trajanja, mladog matičnog odgajatelja s iskustvom kraćim od 10 godina, maloljetnika koji tijekom mjere nisu bili uključeni u obrazovni proces te nisu uopće pokazivali, ili su pokazivali samo početni interes za neke od sadržaja slobodnoga vremena (iskazivali su slab interes za športske sadržaje, izbjegavali su aktivno sudjelovanje u športskim sadržajima, iskazivali su slab (pasivan) interes za praćenje športskih sadržaja) vezuje stagnacija ili nazadovanje maloljetnika u odnosu na uspješnost školovanja, uz pozitivan pomak na planu provođenja slobodnoga vremena te procjena prema kojima su oni manje uspješni od većine ostalih odgajanika.

U tablicama broj 5 i 6 navest ćemo korelacije faktora prvoga seta varijabli tjeka tretmana, kao i drugoga seta varijabli parcijalne procjene uspješnosti tretmana.

Tablica 4.: **Korelacije faktora prvoga seta varijabli tijekom tretmana**

1. SET	FAC 1	FAC 2	FAC 3
FAC 1	1.0000	-.2773	.0261
FAC 2	-.2773	1.0000	.0201
FAC 3	.0261	.0201	1.0000

Tablica 5.: **Korelacije faktora drugoga seta varijabli parcijalne procjene uspješnosti tretmana**

2. SET	FAC 1	FAC 2	FAC 3
FAC 1	1.0000	.3639	-.1349
FAC 2	.3639	1.0000	-.0336
FAC 3	-.1349	-.0336	1.0000

Medu parovima kvazikanoničkih faktora izražena je statistički slabije značajna povezanost.

4. ZAKLJUČAK

Cilj ovoga istraživanja bio je spoznaja bitnih obilježja tijekom odgojne mjere Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike, kao i spoznaja relacija između posebnih obilježja tijekom mjere i njihove parcijalne uspješnosti.

Obzirom na postavljenu hipotezu, možemo reći da je ona prihvaćena. Pokazalo se da je parcijalna procjena uspješnosti tretmana značajno povezana s obilježjima opservacije, oblicima izrečene odgojne mjere, obilježjima matičnoga odgajatelja, obilježjima obrazovanja, zaposlenosti i slobodnog vremena maloljetnika, njihovom dobi, kao i obilježjima primjenjenih odgojnih postupaka. S druge strane, hospitalizacija, kaznenopravna obilježja maloljetnika, kao i formalna obilježja odgojne skupine maloljetnika nisu se pokazali relevantnima za vezu između parcijalne procjene uspješnosti tretmana i tijekom tretmana.

Kvazikanoničkom korelacijskom analizom pokazali smo, naime, da je riječ o skupinama varijabli koje opisuju, uvjetno rečeno, "najbolje", "lošije" i "najgore"

maloljetnike.

U skupinu "najboljih" spadaju maloljetnici koji ranije nisu bili opservirani, ili ako jesu onda su opservirani u Dugavama, urednoga tijekom školovanja, kojima su izricani diskontinuirani oblici ove odgojne mjere kraćega trajanja, izraženih interesa, koji su se aktivno bavili športom, pratili zbivanja oko sebe, koji su bili podvrgnuti stabiliziranom pedagoškom tretmanu, koji nisu iskazivali posebnih poremećaja u ponašanju, napredovali su na obrazovnom planu, težili pozitivnoj afirmaciji i zadovoljavajuće se radno angažirali.

U skupinu "lošijih" spadaju nešto stariji maloljetnici koji izostaju iz tijekom redovnoga obrazovnog procesa, nižega su obrazovnoga statusa, pretežno su bili zaposleni u društvenom sektoru gdje su zadovoljavajuće korektno udovoljavali zahtjevima radnoga mjesta, koji su tijekom mjere stagnerali ili malo napredovali u odnosu na uspješnost školovanja i težili pozitivnoj afirmaciji.

U skupini "najgorih" su oni maloljetnici kojima su sudovi izricali oba oblika ove odgojne mjere ali dužega trajanja, koje je kroz tretman vodio nešto mladi i neiskusniji odgajatelj, koji su zapustili školovanje, slabo su izraženih interesa, i koji su pozitivan pomak iskazali jedino na planu

provođenja slobodnoga vremena.

Sve u svemu, temeljem rezultata proizišlih iz ovog istraživanja, možemo zaključiti da će odgojna mjera Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike biti učinkovitija:

- kada se provodi kao diskontinuirani boravak u Disciplinskom centru i
- kada se u odgojnom radu s maloljetnicima koriste pretežno poticajno-afirmativni pedagoški postupci koji se tijekom rada bitno ne mijenjaju.

Iz toga proizlazi da je odgojna mjera Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike, kakvom smo je opisali, primjerena maloljetnicima koji su:

- muškog spola, a mlade dobi;
- prvoprijestupnici, bez dugotrajne kriminalne prošlosti;
- relativno nenarušenoga tjeka školovanja, čiji je obrazovni status primjeren dobi i
- koji iskazuju interes za slobodne aktivnosti (osobito športske igre i praćenje dnevnoga tiska).

Kao što je vidljivo, sve su to karakteristike koje su promjenljive, pa je stoga i sam tretman moguće učiniti učinkovitijim, što i jest svrha svakoga, pa i ovoga istraživačkoga rada.

Neobično je važno kako zbog malobrojnih prethodnih istraživanja tako i zbog poboljšanja kvalitete izvršenja ove sudske odgojne mjere, a naročito zbog pravilne diferencijacije maloljetnih počinitelja kaznenih djela od strane pravosudnih organa, rezultate ovoga istraživanja usmjeriti u praksu. Naravno da su problemi kod apliciranja rezultata mnogobrojni, od materijalnih, pa sve do još uvijek neadekvatnoga pristupa nekih profesionalaca ovoj vrsti kratkotrajnoga intenzivnoga stručnog tretmana kako ga shvaća naše zakonodavstvo i službe izvršenja mjere.

Međutim, kako je riječ o jednoj vrlo uskoj kategoriji maloljetnih počinitelja kaznenih djela u najosjetljivijoj životnoj dobi, iz koje se kasnije, zbog krive procjene ili neadekvatno izrečene ili provedene odgojne mjere, mogu pretpostaviti dalekosežne teške posljedice, pa čak i regrutiranje kriminalnoga dijela populacije, oprez je pri izricanju, ali naročito pri provođenju ove odgojne mjere, neobično važan.

Iz navedenoga slijedi da se postojeća praksa mora mijenjati. Naime, znano je da u nekim gradovima Hrvatske ova odgojna mjera

egzistira samo na papiru, te je u praksi zapravo i ne možemo susresti. Drugdje se pak naglašeno zastupa preživjela koncepcija o "šok - terapiji", a znano je da zakonodavac zapravo očekuje utjecanje na osobnost i ponašanje maloljetnika putem kratkotrajnoga intenzivnoga stručnog tretmana.

Stoga apeliramo na organe pravosuđa da maloljetnim počiniteljima kaznenih djela pri izricanju neke od odgojnih mjera izriču upravo one koje su u odnosu na postojeće parametre primjerene pa se nadamo da će pri izricanju odgojne mjere Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike u obzir uzeti i rezultate ovoga istraživanja koji su pokazali da su za ovu odgojnu mjeru najindiciraniji muški maloljetnici mlade kronološke dobi, bez fiksiranoga kriminalnog ponašanja, koji pokazuju interes i mogućnosti za organiziranje slobodnoga vremena. Time bi vjerojatno bila potkrepljena težnja zakonodavca da se pravovremeno, dobro programiranom intervencijom, pokuša promijeniti osobnost i vladanje maloljetnika te takvom specijalno preventivnom akcijom pokuša suzbiti daljnje kriminalno ponašanje maloljetnih počinitelja kaznenih djela.

Malobrojna istraživanja učinkovitosti tjeka tretmana ukazuju na to da on sam zapravo ponekad i nije značajno učinkovit sam po sebi, jer je za njegovu krajnju uspješnost češće odgovornija maloljetnikova osobna problemna situacija nego sam tijekom tretmana. Često tretman zapravo i ne doprinosi mijenjanju inicijalnoga stanja u neko željeno, već je on za eventualne promjene gotovo u drugom planu. U osnovi je vjerojatno nedostatno kvalitetno klasificirana populacija (J. Bašić, A. Žižak, 1992). I Hirjan i Singer (1987, 66) navode da je, prema rezultatima njihovog istraživanja, odgojna mjera Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike "procentualno znatno više izricana maloljetnicima mlade dobi, kad je bilo znatno manje uvjeta za njeno izvršenje, nego starijoj dobi kad su za to postojali bolji uvjeti." Osim toga, isti autori navode da je neočekivano malen postotak primjene ove mjere vjerojatno i rezultat konceptijskih nejasnoća u metodologiji njenog izvršenja.

U tome smislu, i ove rezultate treba uzeti s rezervom jer oni vrijede samo za neko vrijeme, uvjete ili prostore. Stoga je neophodno što češće istraživati, a rezultate što neposrednije primjenjivati u praksi.

5. LITERATURA

1. Bačić, F.: Maloljetničko kazneno pravo poslije 01.07. 1977., Zagreb, Naša zakonitost, 1981.
2. Bašić, J., Žižak, A.: Programski aspekti tretmana djece i omladine s poremećajima u ponašanju, Zagreb, Socijalna zaštita, Zavod grada Zagreba za socijalni rad, 1992.
3. Bojkovski-Dervišbegović, N.: Izvršenje vaspitnih mera upućivanja u disciplinski centar i pojačanog nadzora nad maloletnikom, Sarajevo, Socijalna politika, br. 6-7, 1966.
4. Carić, A., Bilić, J.: Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike, Split, Vojna štamparija, 1972.
5. Chelsom-Gossen, D.: Restitucija (Preobrazba školske discipline), Zagreb, Alinea, 1994.
6. Hirjan, F., Singer, M.: Maloljetnici u kaznenom pravu, Zagreb, Inoblikator, 1987.
7. Koller-Trbović, N.: Evaluacija nekih obilježja tretmana u okviru Disciplinskog centra za maloljetnike, Defektologija br. 2, Fakultet za defektologiju, Zagreb, 1990.
8. Kovačević, V.: Problemi resocijalizacije maloljetnika s delinkventnim ponašanjem, Zagreb -Rijeka, Veselin Masleša, 1981.
9. Kovačević, V., Singer, M., Momirović, K.: Relacije između sankcija izrečenih maloljetnim izvršiocima kaznenih djela i njihovog ponašanja u postpenalnom razdoblju, Defektologija, br. 1-2, Fakultet za defektologiju, Zagreb, 1974.
10. Kazneni zakon Republike Hrvatske, Zagreb, Narodne novine, 1991.
11. Momirović, K.: Jednostavni algoritmi za analizu bilinearnih oblika u biološkim, psihološkim i medicinskim istraživanjima, Skopje, 1979.
12. Ognjenović, M., Meštrović, K.: Disciplinski centar - stanje, problemi, perspektive, Institucionalni tretman osoba društveno neprihvatljivog ponašanja, Opatija, Republički zavod za socijalni rad SR Hrvatske, 1984.
13. Singer, M.: Kazneno pravo i kriminologija, Zagreb, Globus, 1992.
14. Singer, M. i sur.: Kriminalitet djece i maloljetnika, Zagreb, Sveučilišna naklada Liber, 1985.

SOME ASPECTS OF THE EVALUATION OF EFFECTIVENESS OF CONFINING JUVENILE DELINQUENTS TO THE YOUTH DETENTION CENTER

SUMMARY

This paper considers the effectiveness of confining juvenile delinquents to the youth detention center. Based on the theoretical elaboration that includes how the Detention center works, the research has been done with the aim of comprehending the main characteristics of the measure's duration as well as the comprehension of the relations of the special measure's duration characteristics and their partial effectiveness. The research included all the juveniles in the Detention center in the Center for children's and adolescents' education - Dugave; Zagreb, in the period from October 15, 1986 until August 30, 1991 (N=200 juveniles). The canonic covariance analysis (program QCCR) as well as the descriptive statistics showed that the effectiveness of detention duration is significantly statistically correlated with the age of the juveniles, with educational and working process, with spending leisure time, with some characteristics of present educators, and with the form and duration of the measure. The activities and measures of preventing and treating the consequences of juvenile delinquency have special importance for social practice. It is presumed that the cure is more effective as the insight into the ethiology, the phenomenology and the causality of this harmful phenomenon is more valuable. Because of that, a remarkable attention is given to the juvenile crime in the world and also in our country. There is an opinion that there is a greater possibility for considerable crime reducing if there are preventive and cure activities towards harmful behaviour of the juveniles.

In some countries, the modern juvenile regulations present an abundance of various measures and of their applying to the juvenile crime phenomenon. That is the consequence of respect of juvenile personality and of the fact that the choice of the most appropriate penalty measure plays an important role in reaching the purpose of the penalty as the crime law sees it - education and reeducation of juveniles, and prevention of further crimes. The essence of methodology of applying the specific educational measures is the elaboration of the functioning forms and adequate pedagogic instruments for realizing the educational measure's purpose limited exclusively by the realization of the special preventive functions.

The disciplinary educational measures are applied to the juveniles when the data about their personalities, previous living, family circumstances and behaviour in general indicate that there is no need for longer educational measures. This happens especially when from the crime motives and modalities it can be concluded that the delicts have been done rashly and inconsiderately as well as for delicts done because of arrogance, capriciousness and/or brutality that are a form of nonrespectfulness and underestimation of the legal orders and the social values, expressed in a phrase "nobody can touch me" and when, because of important parameters (juveniles personality, his environment, his age...), are not indicated for other educational measures.

According to the Crime Law of the Republic of Croatia, when a juvenile is not absolutely neglected, the short term measures, continuous or discontinuous, primary directed to individual and social responsibility and discipline are more appropriate (Crime Law of the R.C. item no 13). The successfulness of this measure depends of the promptness of social reaction and sentencing. In practice, there are two different conceptions of this measure. The first opinion is that strict and rigid treatment should cause the frightening effect and should represent the threat and warning against future delinquency. The second opinion is that the measure should influence personality of a juvenile, and his adequate directing by pedagogic experts, and the procedure with juveniles should be in accordance with the general pedagogic principles for working with the population with the behavioural disorders; the juveniles are requested to be exact, tidy and fulfill their tasks strictly and consistently. As choice of the treatment seldom depends of the legislative authorities, we would like to emphasize that legislative authorities are more dependent of the pedagogic expert's influence who work in practice than of the "shock-therapy" as the pre-condition for the successful treatment in the frame of reference of the confining to the detention center for juveniles.

The goals of this study were: the analysis of the essential characteristics of the aforementioned educational measure, and the analysis of the relation between the specific characteristics of the measure and their partial successfulness.

The presumed hypothesis is partially accepted. It has been shown that the partial estimation of the treatment successfulness is significantly connected with the observation characteristics, the form of giving of sentence, the present educator's characteristics, the educational characteristics, juvenile's work and leisure activities, age and the characteristics of applied educational treatments. In other hand, the hospitalization, the criminological juvenile's characteristics and the formal characteristics of the juvenile educational groups showed not to be relevant for the connection between the partial estimation of the treatment successfulness and the treatment duration.

With the quasicanonic correlation analysis we showed that the subject are the groups of variables which describe "the best", "worse" and the "worst" juveniles. "The best" group includes the juveniles not previously observed or, if they were, they have been observed in Dugave. They have regular education duration, have been given the discontinued form of this measure in short-terms. They showed interest, actively participated in sports, and had been aware about their environments. They had stabilized pedagogic treatment and did not show special behaviour disorders, they have progressed according to the educational plan, tended to the positive affirmation and satisfactory jobs. The "worse" group are a bit older, truant juveniles, with lower educational status, mostly employed in the social sector where they were correctly doing their working duties; during the measure they stagnated or improved a bit in the relation with the school success and tended towards positive affirmation.

"The worst" group are the juveniles sentenced on both forms of the measure in long-term. The group has been led by younger and less experienced educator. They abandoned the education, and showed less interest. Their only positive improvement was in leisure activities.

All in all, these results lead to the conclusion that the educational measure of confining to the detention center for juveniles will be more effective:

- if it is carried out as discontinuous residence in the Detention center, and
- if it is using mostly encouraging affirmative pedagogic treatment that is not essentially changed during the applying period.

So, the conclusion is that the previously described measure is applicable for the juveniles as follows:

- younger males,
- the first offenders, without long crime past,
- those with the relatively low educational disturbance and those whose educational status is adequate to their age, and
- those who show the interest for leisure activities (especially for sport events and reading the newspapers).

key words: educational measures, youth detention center, treatment effectiveness